

Bedömning och undervisningsutveckling

Hur hänger det ihop?

1

Forma och utveckla undervisning

Utifrån barns och elevers
konkreta behov

2

Vem är jag?

- Lärare i grundskolan 1993-2008
- Avhandling 2013: bedömning och dokumentation
- 2013-2022: bedömning och dokumentation, formativa bedömningspraktiker, nationella prov, bedömning som utgångspunkt för skolutveckling, ledarskap (av undervisning, skolutveckling, skolor)
- Docent i pedagogik vid Göteborgs universitet
- Utbildningchef för rektorsutbildningen vid GU

3

Mina
forsknings-
intressen
spglas i
mina böcker

4

En resa genom fem skrifter

5

6

Systematiserad och fördjupad kunskap om formativ bedömning och formativt arbete

7

En retrospektiv reflektion

- Formativ bedömning – vad är det egentligen? Vilka var intentionerna?
- Hur har utvecklingen sett ut? Vad har det kommit att bli?
- Vilka effekter (önskade och oönskade) ser vi?

8

Assessment and classroom learning (1998)

9

”Formativ bedömning”

Att använda bedömningsinformation i syfte att
FORMA och UTVECKLA

Elevens
lärande

Lärarens
undervisning

10

5
NYCKEL-
STRATEGIER

	VART ÄR ELEVEN PÅ VÄG?	VAR ÄR ELEVEN JUST NU?	HUR NÄR ELEVEN MÅLET?
LÄRAREN	TYDLIGGÖRA MÅL (1)	HITTA BEVIS FÖR LÄRANDE (2)	GE FEEDBACK (3)
KAMRATERNA	FÖRSTÅ / DELA MÅLEN (1)	FEEDBACK PÅ ELEVNIVÅ (4)	FEEDBACK PÅ ELEVNIVÅ (4)
ELEVEN	FÖRSTÅ MÅLEN (1)	SJÄLVBEDÖMNING (5)	SJÄLVBEDÖMNING (5)

11

Vad blev det?
En massa
metoder och
aktiviteter

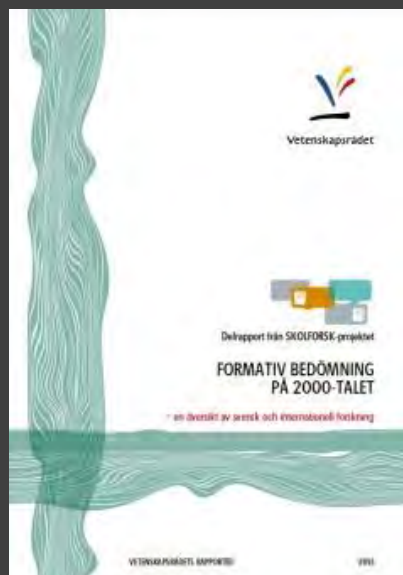
Two stars and one wish
Glasspinnar Färgade muggar
Lektionsmål på tavlan
Checklistor Kamratbedömning
Trafikljus VÖL Feedback
Exit tickets Vänta tre sekunder på svar
Olika sätt att ställa frågor Frågeskal
Observationer Digitala enkäter
ABC-feedback Självrapporter

Pedagogisk planering
Miniwhiteboards
Slumpgenerator Tänktande tummar
Bedömningsmatriser No hands up
Måltapet i klassrummet
Post-it-lappar Inträdesbiljett
Sammanfatta lektionen på 60 sekunder
Realtidstester Elevobservatörer
Elevledda utvecklingssamtal

12

Det finns "faror"

- Nyckelstrategier för formativ bedömning har i hög grad kopplats till vissa metoder och verktyg
- Risk för metodkonsumtion och "pseudo-formativa" praktiker
- Ett ensidigt fokus på att forma eleven –
undervisningen glöms bort!

13

Varför..?

14

- Varför formativ undervisning?
- Från formativ bedömning till formativ undervisning
- Formativ undervisning – att utveckla undervisning utifrån reella behov
- Exempel på undervisningsutvecklande arbete
- Hur kan man göra för att utveckla och samtidigt bepröva erfarenheter?

15

Frågorna vi har fått lära oss att ställa

	Vart är <u>elev</u>en på väg?	Var befinner sig <u>elev</u>en nu?	Hur når <u>elev</u>en målet
Lärare	1. Klargöra, dela och förstå lärandemål och kriterier för framsteg	2. Skapa och leda effektiva diskussioner, uppgifter och aktiviteter som tar fram belägg för lärande	3. Ge feedback som för lärandet framåt
Kamrat		4. Aktivera eleverna som läranderesurser för varandra	
Elev		5. Aktivera eleverna som ägare av sitt lärande	

16

Varför inga frågor om undervisningen?

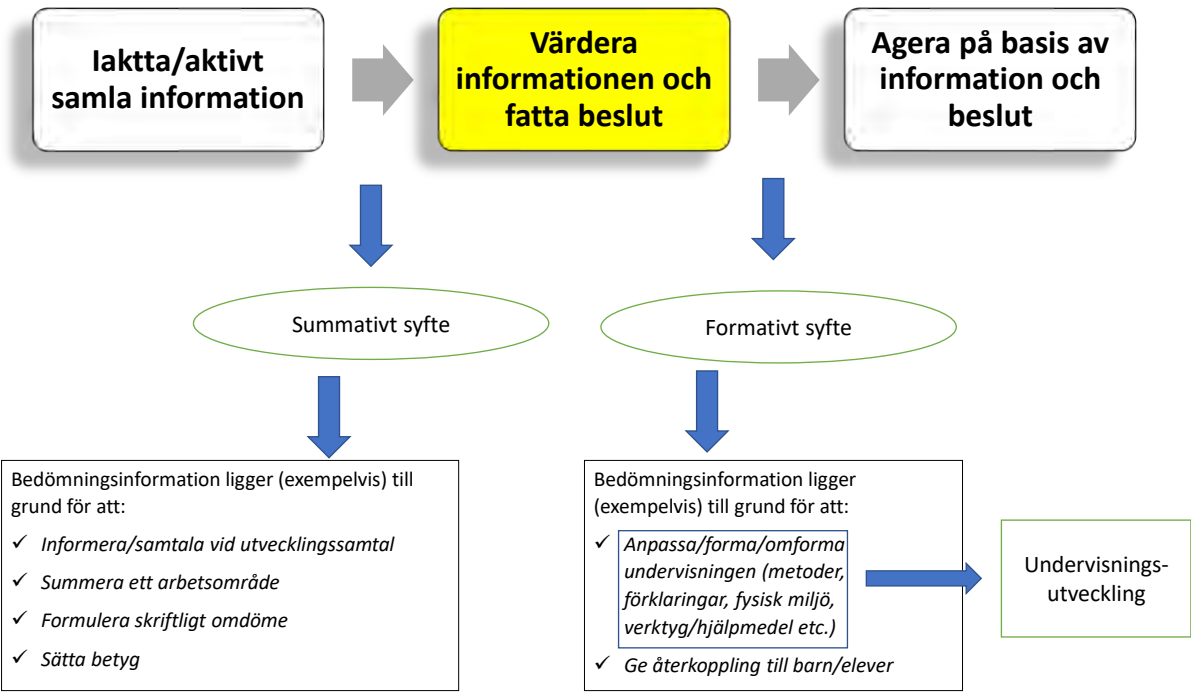
	Vart är eleven på väg?	Var befinner sig eleven nu?	Hur kan undervisningen förändras?	Hur når eleven målet?
Lärare	Klargöra, dela och förstå lärandemål och kriterier för framsteg	Skapa och leda effektiva diskussioner, uppgifter och aktiviteter som tar fram belägg för lärande	Kollegial observation och analys av klassrumspraktiker och elevdata	Ge feedback som för lärande framåt
Kamrat		Aktivera eleverna som läranderesurser för varandra		
Elev		Aktivera eleverna som ägare av sitt lärande		

17

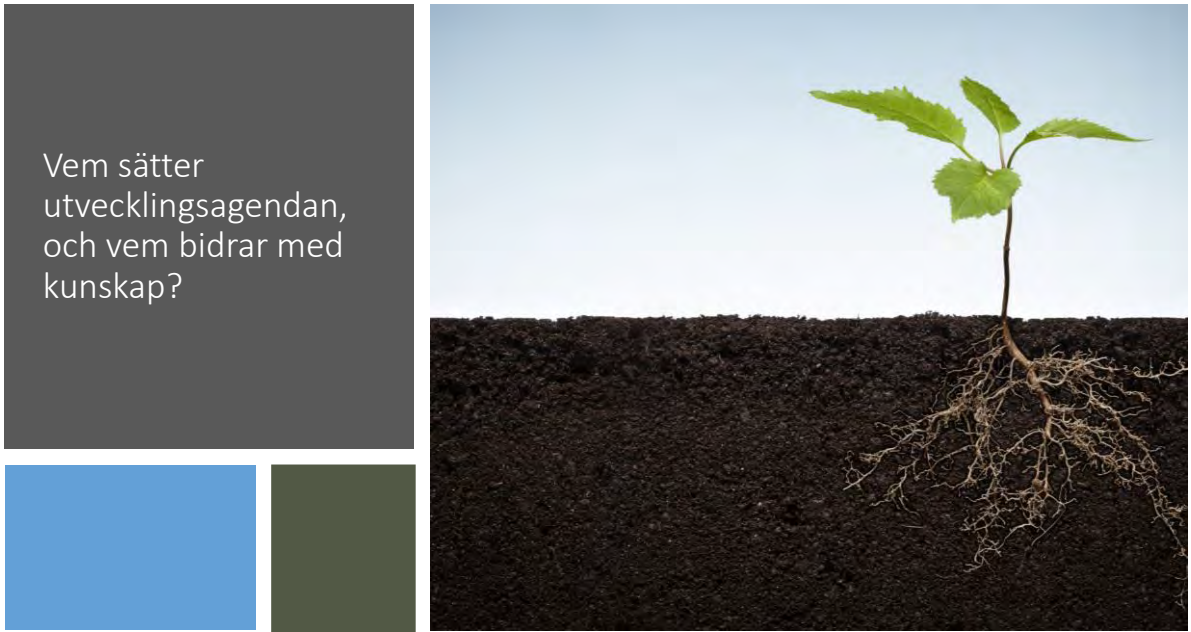
Eller kanske till och med sätta undervisningen ännu mer i fokus?

	Vart ska undervisningen leda? Vilket lärande ska undervisningen åstadkomma?	Vad möjliggör undervisningen just nu? Var befinner sig eleven nu?	Hur kan undervisningen förändras?	Hur når eleven målet?
Lärare, kolleger	Definiera lärandemål och kunskandets innebörd Vad ska delas med eleverna och hur?	Kollegial analys av undervisningspraktiker och kontext Ta fram belägg för elevers upplevelser och lärande	Kollegial diskussion, inventering, observation och analys av undervisningspraktiker och elevdata	Ge feedback till kolleger som för undervisningen framåt Ge feedback till elever som för lärandet framåt
Elev	Förstår vad som ska åstadkommas	Bidrar med kunskap och analysunderlag		Förstår och har handlingskapacitet att använda feedbacken Aktiveras successivt som ägare av sitt lärande

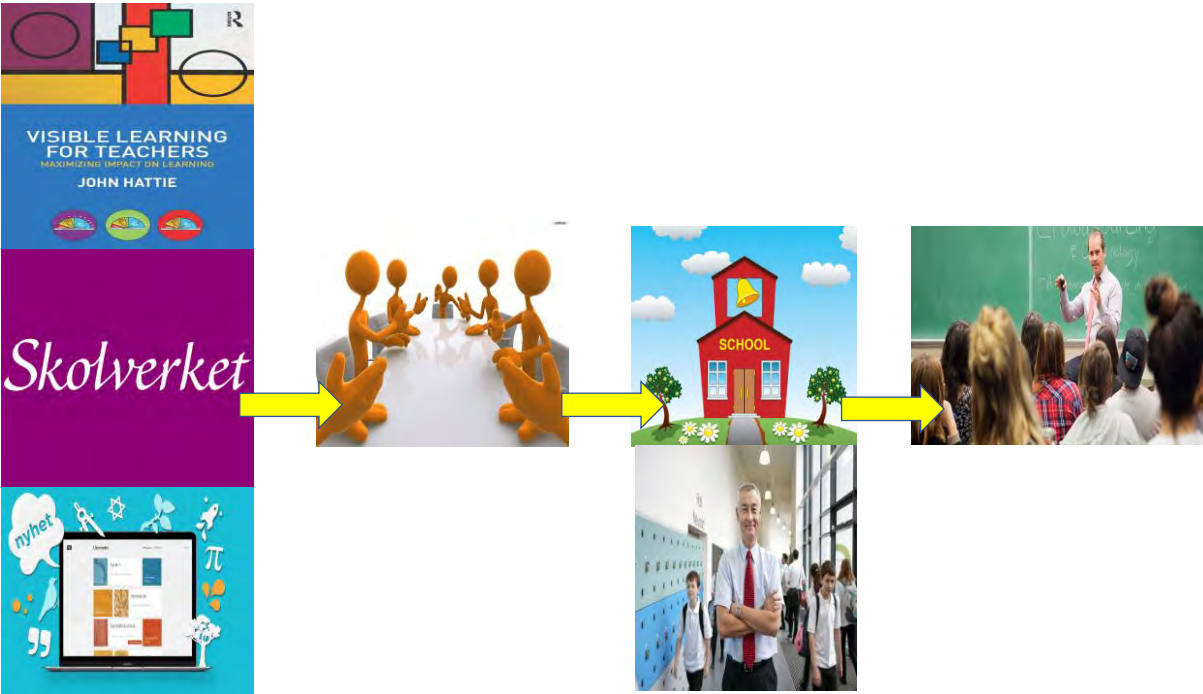
18

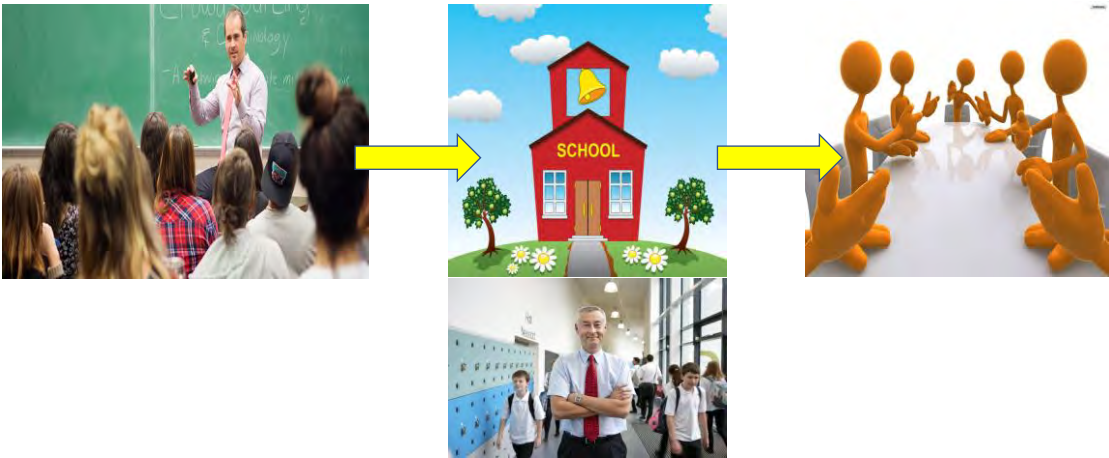
19

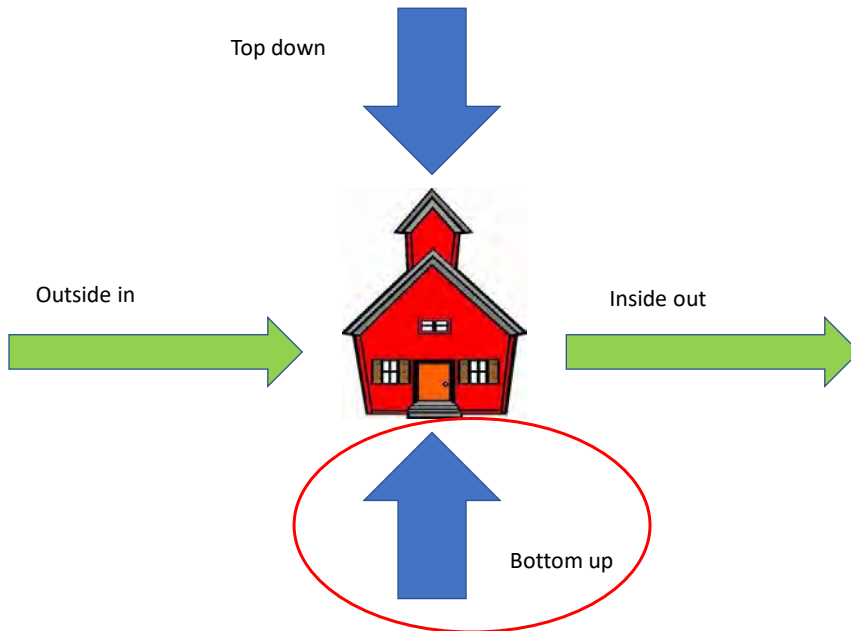
20

21

22

23

Vända blicken mot undervisning

och beprövande av erfarenhet

24

Just detta
handlade
programmet
*Lärares praktik
och profession om*

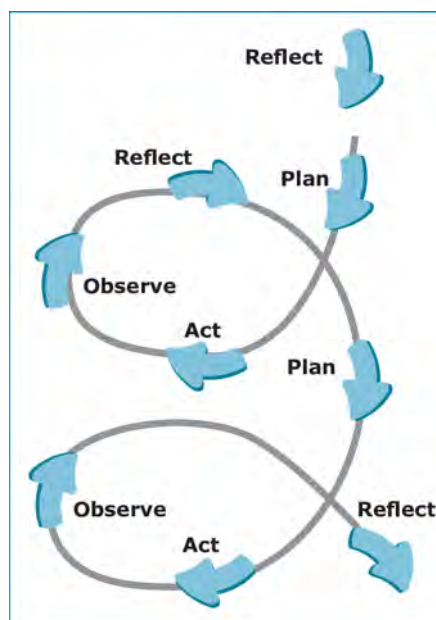
25

26

Undervisnings-
utveckling genom
aktionsforskning -
en ständig
spiral...

... där man hela
tider skruvar för
att förfina
undervisningen

27

Steg i den egna undersökningen

- Kartläggning av egen verksamhet (Vad är problematiskt och varför?)
- Formulera frågor ur den egna praktiken (Hur kan jag/vi... för att åstadkomma...)?
- Planera en förändringsinsats (aktionen)
- Genomföra förändringsinsatsen (aktionen)
- Följa processen (med metoder som passar för ändamålet)
- Analysera data (dokumenterad)
- Tolka och beskriva resultaten
- Reflektera över resultat i relation till erfarenheter och teori
- Dokumentation

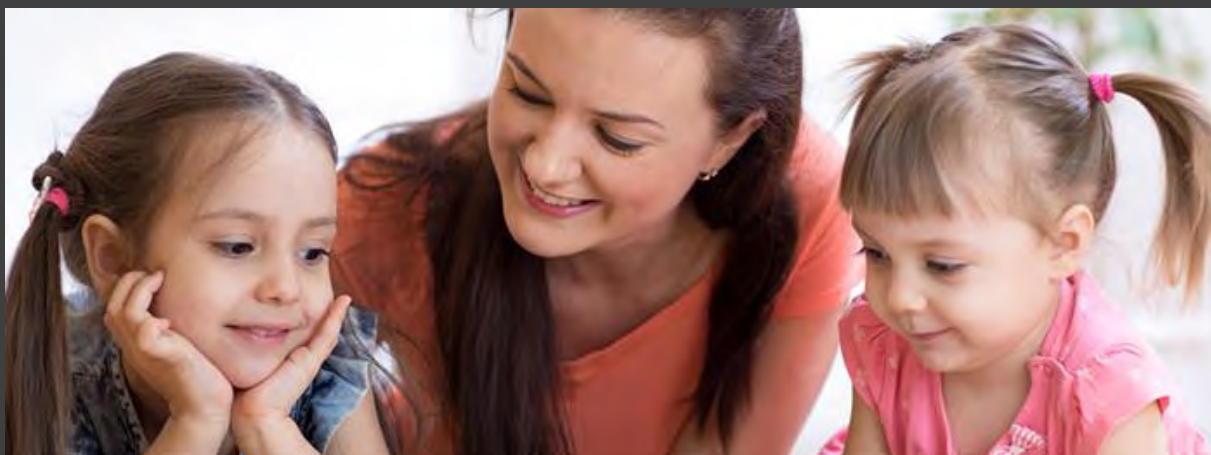

28

Helt fritt att välja problemområden. Exempel:

- Eleverna kommer inte i tid till NO-lektionerna – hur kan jag komma tillrätta med det?
- Jag ger skriftlig feedback på SO-uppgifterna, men eleverna tycks inte ta den till sig
- Det blir för lite samtal på målspråket
- Mentorstiden känns inte tillräckligt meningsfull
- Två elever i årkurs 1 är inte fonologiskt medvetna
- En handfull elever tar för stor del av talutrymmet i klassrummet
- Jag vill hjälpa mina elever att finna trygghet i muntlig presentation
- Jag vill utveckla elevernas PM-skrivande i svenska 3
- Jag vill bli bättre på att främja elevers förståelse av kopplingen mellan antal och siffra/symbol i förskoleklass

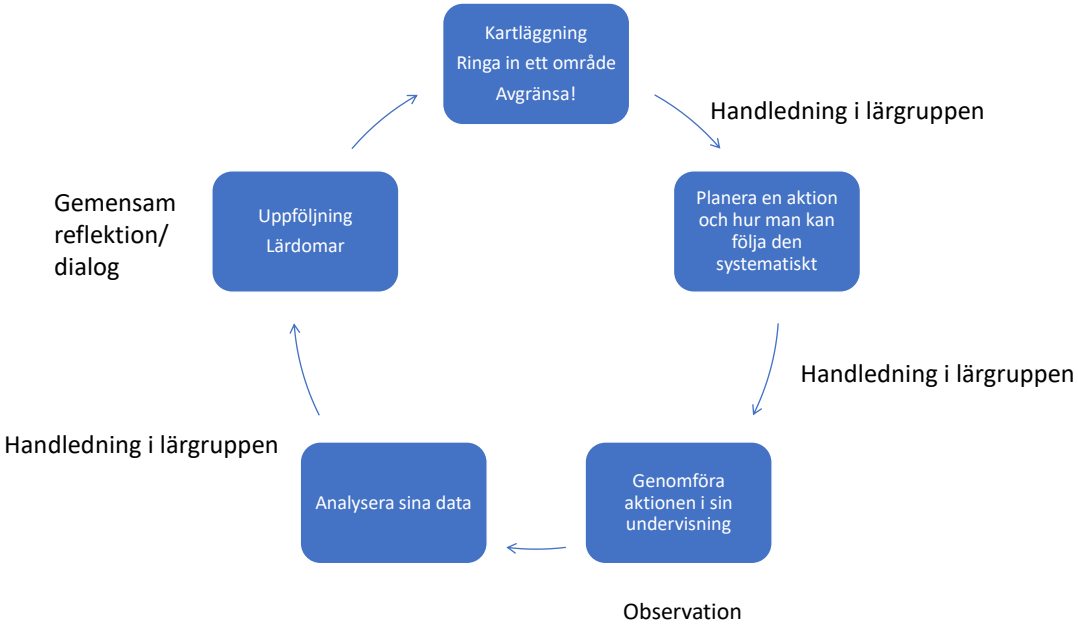
29

Som vanligt – fast lite mer uppmärksamhet och systematiskt

- I grunden som det vanliga lärare gör: planera – genomföra – efterbearbeta lektioner eller aktiviteter
- Mer uppmärksamhet och större systematik
- Varför blir det som det blir när man gör som man gör?

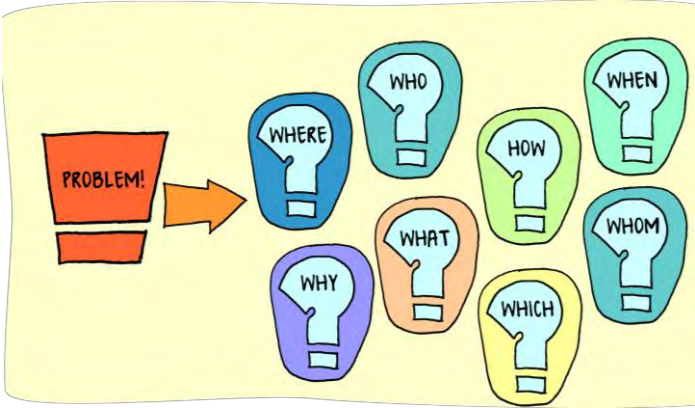
30

31

1. Att ringa in problemet

- Vad är problemet?
- För vem/vilka är det ett problem?
- När uppstår problemet?
- Hur ser/vet vi att problemet uppstår? (Vilka är indikatorerna?)
- Varför uppstår problemet?

32

2. Att "tratta ner"

- Från "För låg måluppfyllelse" till en tydligt avgränsad aspekt av ett ämne eller ett arbetsområde
- Det finns säkert många delproblem. Försök då att lista dem och sedan välja det som känns mest angeläget
- Även om man uppfattar att problemet ligger hos eleven – vad kan jag/vi göra för att möta det?

33

3. Att formulera målet – vad ska åstadkommas?

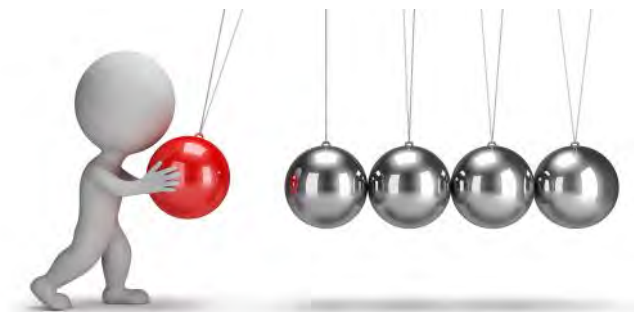
- Ge er själva (och i förlängningen eleverna) en rimlig chans att lyckas!
- Inte stort, brett och diffust ("Högre måluppfyllelse")
- Fundera över delmål
- Fundera över tidsperspektivet. En månad? En termin? Ett läsår? (Kan vara ett långsiktigt övergripande mål och kortsiktigare delmål på vägen)

34

4. Dags för aktion – vilken/vilka förändringar behövs?

- Finns säkert många möjliga – vad är lämpligt att börja med?
- Vad har prövats tidigare?
- Vet vi något om vad forskning säger? Vad har andra gjort? Hur är våra förhållanden jämfört med deras?

35

5. Detaljerad planering

- Vad ska göras?
- Hur ska det göras?
- När ska det göras? Under hur lång tidsperiod?
- Vem/vilka ska göra vad?
- När ska avstämningar ligga?
- När och hur ska vi "samla in data", dvs ta reda på hur det går?

36

6. Hur tar vi reda på hur det går?

- Vad kan vara indikatorer på att det går i rätt riktning? (Hänger samman med vad det är man vill åstadkomma och att det är tydligt definierat)
- Olika "bevis" (tester eller sådant som eleven/eleverna gör/producerar/uttrycker)
- Iakttagelser (observationer av vad som händer när man gör på ett visst sätt)

37

Loggbok – dokumenterar iakttagelser och tankar

Verksamhet	Detta SER jag (observation)	Detta TÄNKER jag (enskild reflektion)	Detta är vår ANALYS och våra slutsatser om hur vi fortsätter (gemensam reflektion i arbetslaget/lärgruppen)
Fokus/fråga Ex: Hur fungerar undervisningen kring en identifierad problematisk aspekt? (iaktta lärarens handlingar)			
Fokus/fråga Ex: Hur tas undervisningen kring en identifierad problematisk aspekt emot? (iaktta hur eleven/eleverna "svarar på" undervisningen)			

38

Det där med dokumentation...

39

Den måste finnas där

- Under förändringsprocessen:
- ✓ Underlag för analys

- Efter förändringsprocessen:
- ✓ Lärdomar
- ✓ Beprövad erfarenhet

40

Hur gick det i LPP?

- Över 200 studier genomfördes i programmets 23 utvecklingsgrupper
- 2/3 av dessa har presenterades i ett vidare sammanhang
- 300 lärarkollegor på hemmaskolorna har genomförde ytterligare 440 studier, nästan hälften av dem presenterades

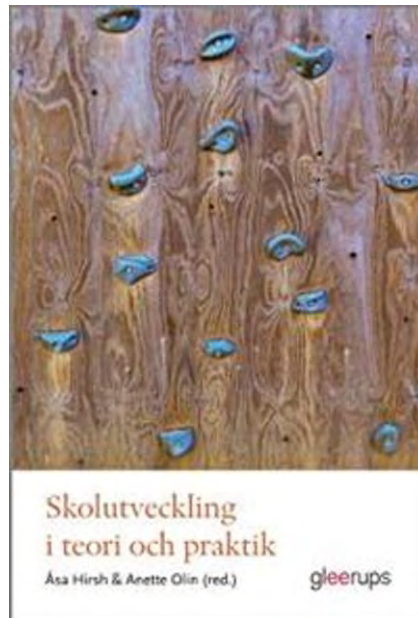
41

Vad hade kunnat
utvecklas ytterligare?

- Kopplingen mellan elevers behov i relation till mål och innehåll i läroplaner och kursplaner var inte alltid så tydlig
- Utgångspunkt togs inte alltid i bedömningsinformation – kanske mer en känsla

42

Att ännu tydligare ta sin
utgångspunkt i
bedömningsinformation

43

Vad bildar utgångspunkt för
undervisningsutveckling?

Att använda
bedömningsinformation
för att forma undervisning

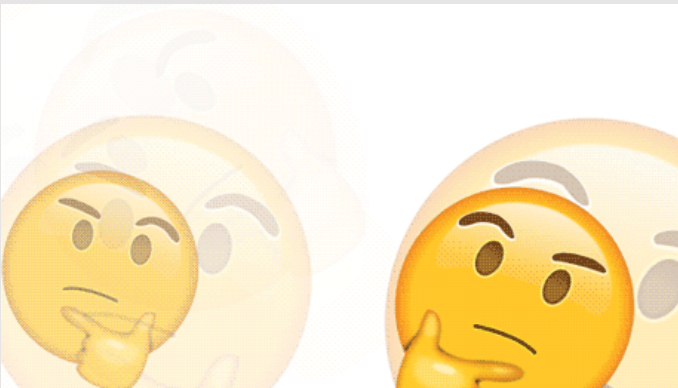
44

Att använda bedömningsinformation för att forma undervisning

- Information som aktivt har samlats in – formell information
- Kan vara nationella prov, lärares egna prov (prövande tillfällen), betyg
- Iakttagelser som gjorts – informell information
- Det som kontinuerligt kommer till uttryck i klassrummet/undervisningen

45

Den springande punkten

- Vad gör man av den bedömningsinformation man samlar in och får till sig?
- Det är ju inte mätandet i sig som är det viktiga!

46

Analysen är en förutsättning för att kunna omforma och utveckla undervisning

- Först när man har gjort analysen kan man uttala sig om vilka behoven är – både vad gäller individer och undervisning

47

Analys av bedömningsinformation

- **Identifiera** övergripande mönster i grupper/klasser (Ex: Många elever får låga betyg i ett ämne)
- **Identifiera** individer som är i någon typ av behov (Ex: De som får låga värden vid testet/testerna – vilka är de?)
- **Precisera och fördjupa** (Ex: Vad, mer specifikt, är det som brister hos de elever som har låga värden, vilken aspekt eller vilka olika aspekter är det? Ringa in behoven. Hur kan vi möta var och en av aspekterna i undervisningen?)
- **Forma undervisning** som möter behoven. Prova att förändra.
- **Följa upp** de förändringar som görs (Hur fungerar det när vi förändrar på ett visst sätt? Får det avsedd effekt? Behöver vi skruva ytterligare? Behöver vi tänka helt nytt?)

48

Några grundläggande utgångspunkter

Självklara (?)... men ack så
svåra.....

49

1. Elevers kunskapsutveckling och
välbefinnande behöver förstås i
ljuset av den undervisning de får

- SYNVÄNDAN
- Var förläggs svårigheter och problem?

50

2. Det är i deras behov vi måste börja

- Att gå från svårigheter till behov

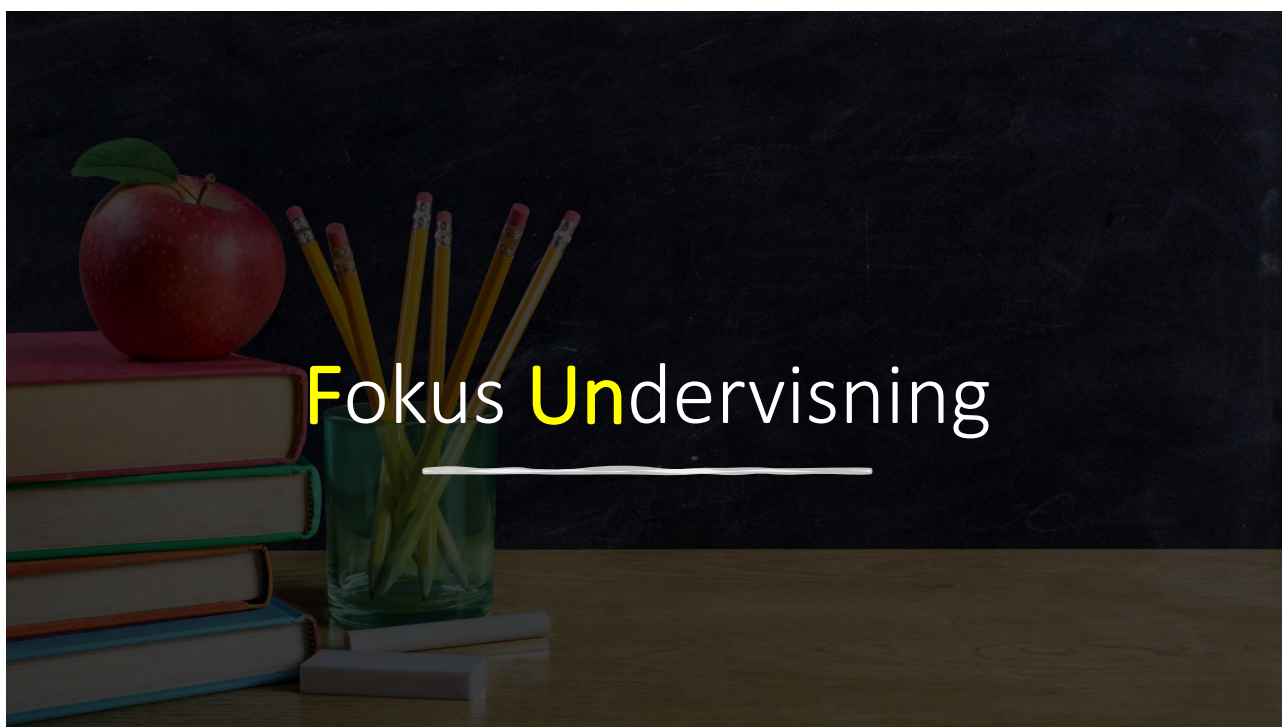
51

3. Det är de som är i direktkontakt med eleverna som gör skillnad – det är “på golvet” det händer

Träffar goda intentioner målet?

52

53

- Det är logiskt att utgångspunkten för utveckling av undervisning tas i exakt de barn och elever som finns i den lokala verksamheten, och att den undervisning man som lärare planerar och genomför behöver ha sin begynnelsepunkt i just deras behov.
- Ett sätt att göra det är att låta lärare samlas i undervisningsutvecklande verkstäder för att med utgångspunkt i bedömningsinformation analysera barns och elevers behov och hur dessa kan adresseras i den egna undervisningen.

54

Ni gör redan ställningstaganden

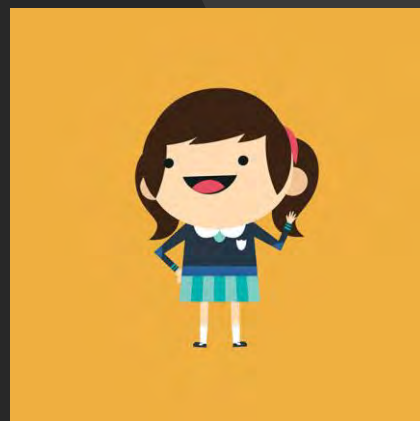
- Utgångspunkt: Andreas har D i historia – han ska till ett C
- När du landade i att Andreas för närvarande ligger på ett D och inte ett C gjorde du det utifrån ett ställningstagande om vad som saknas för att Andreas ska kunna få ett C
- Formulera det som du bedömde saknades i så tydliga termer som möjligt, och använd det som utgångspunkt för analys. Formulera också vilken bedömningsinformation som låg till grund för din ståndpunkt (formell och/eller informell).
- Vad behöver DU i din undervisning göra för att möjliggöra ett C för Andreas?

55

Även om det handlar om övergripande mål i läroplanen

- Utgångspunkt: Vid utvecklingssamtal informerar du vårdnadshavare om Lisa med utgångspunkt i målen i läroplanen. Du har gjort bedömningen att det inte fungerar optimalt för Lisa att skapa och upprätthålla goda relationer och samarbeta utifrån ett empatiskt förhållningssätt
- När du landade i detta gjorde du det utifrån ett ställningstagande om skillnaden mellan Lisa och många andra elevers förmåga att skapa och upprätthålla goda relationer och samarbeta utifrån ett empatiskt förhållningssätt
- Formulera det som du bedömde skiljer sig i så tydliga termer som möjligt, och använd det som utgångspunkt för analys. Formulera också vilken bedömningsinformation som låg till grund för din ståndpunkt (formell och/eller informell).
- Vad behöver DU i din undervisning göra för att möjliggöra för att Lisa ska utveckla sin förmåga att skapa och upprätthålla goda relationer och samarbeta utifrån ett empatiskt förhållningssätt?

56

Tack för att
ni lyssnade!

